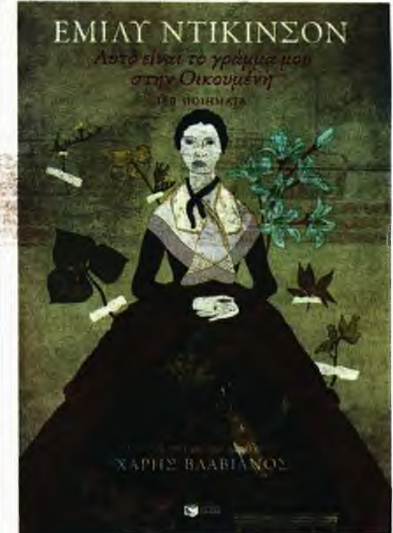

Έμιλυ Ντίκινσον: Μια νέα μετάφραση

Η πρόσφατη (Δεκέμβριος 2021, Πατάκης) μετάφραση 160 ποιημάτων της Έμιλυ Ντίκινσον από τον ποιητή και μεταφραστή Χάρη Βλαβιανό έρχεται για να στρέψει την προσοχή του αναγνωστικού κοινού σε αυτή τη σημαντική μορφή των γραμμάτων. Η πολύ μεγάλη ποιήτρια Έμιλυ Ντίκινσον γεννήθηκε το 1830 στις Ηνωμένες Πολιτείες, στο Άμχερστ της Μασαχουσέτης. Θεωρούνταν εκκεντρική και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της, ύστερα από κάποιες σπουδές, κλεισμένη στο σπίτι του πατέρα της, συμπεριφορά η οποία ενδεχομένως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «ιδεοψυχαναγκαστική επιταγή» ή «φοβική διαταραχή», όπως σημειώνει ο Βλαβιανός στην εκτενή και κατατοπιστική εισαγωγή της μετάφρασής του. Δεν αποκλείεται αυτός ο εγκλεισμός να ήταν αποτέλεσμα της επιθυμίας της να ζήσει όπως εκείνη ήθελε, ενάντια στα ήθη της εποχής που προόριζαν τη γυναίκα αποκλειστικά για σύζυγο και μητέρα. Πέραν τούτων, σύμφωνα με την προαναφερθείσα εισαγωγή του Βλαβιανού, δεν είχε διατάσει ήδη στα δεκαεφτά της να αφήσει το κυρίαρχο ρεύμα και όταν κατά τη διάρκεια μιας θρησκευτικής συγκέντρωσης στο οικοτροφείο θηλέων όπου φοιτούσε ζητήθηκε από τις μαθήτριες να δηλώσουν ότι είναι χριστιανές, η ποιήτρια ήταν η μόνη που αρνήθηκε. Η Ντίκινσον πίστευε ότι ο θεός υπάρχει αλλά μένει απών ή κρυμμένος, με αποτέλεσμα η ύπαρξη να καθίσταται οδυνηρή.

Η Ντίκινσον δημοσίευσε ελάχιστα όσο ζούσε. Τον Απρίλιο του 1862 διάβασε στην εφημερίδα «The Atlantic Monthly» άρθρο του κριτικού λογοτεχνίας και υπέρμαχου της κατάργησης της δουλείας Τόμας Χίγκινσον με τίτλο «Επιστολή σ' έναν νέο συνεργάτη», στο οποίο έδινε συμβουλές σε νέους συγγραφείς. Αποφάσισε να του στείλει επιστολή συνοδευόμενη από τέσσερα ποιήματά της ζητώντας του να της πει τη γνώμη του. Ο Χίγκινσον τη συμβούλεψε να καθυστερήσει να δημοσιεύσει και εκείνη χαρακτήρισε την ιδέα της δημοσίευσης τόσο ξένη στη σκέψη της «όσο το Ουράνιο Στερέωμα στο Πτερύγιό του Ψαριού». Ελάχιστα ποιήματά της δημοσιεύτηκαν, όσα ζούσε, στην εφημερίδα «Springfield Republican» του Σάμιουελ Μπόουλις, μεταξύ του 1858 και του 1868. Δημοσιεύτηκαν ανώνυμα και με πολλές αλλαγές. Ακολούθησαν ελάχιστα ακόμα δημοσιεύσεις το 1864 και τη δεκαετία του 1870. Η αλληλογραφία με τον Χίγκινσον συνεχίστηκε και κατέληξε σε μία επίσκεψη του Χίγκινσον στο σπίτι της Ντίκινσον, τον Αύγουστο του 1870, και σε άλλη μία ύστερα από τρία χρόνια. Ο Χίγκινσον, σε επιστολή του στη σύζυγό του, θα πει για την Ντίκινσον: «Δεν έχω ποτέ βρεθεί με κάποιον που να έχει στραγγίξει σε τέτοιο βαθμό τη δύναμή μου. Χωρίς να την αγγίζω με απομυζούσε». Η Ντίκινσον πέθανε το 1886 (από τη νόσο του Bright, κατά τον γιατρό της) και η πρώτη μεταθανάτια έκδοση των ποιημάτων της (όχι όλων) έγινε το 1890, ενώ το 1955 έγινε η πρώτη πλήρης και φιλολογική έκδοση.

Τα ποιήματα της Ντίκινσον είναι άτιπτα, σύντομα σε έκταση, λιτά, πυκνά, κάποιες φορές ελλειπτικά, σε ιαμβικό τετράμετρο, τρίμετρο και διμετρο αλλά όχι πάντα, με sporadicές ομοιοκαταληξίες (συνήθως με του δεύτερου και του τέταρτου στίχου όταν πρόκειται για τετράστιχη στροφή) με χαρακτηριστικές παύλες που επιβάλλουν στιγμή-α στιγμή και στρέφονται γύρω από θέματα όπως ο χρόνος, ο θάνατος, η φύση και ο έρωτας. Ένα από τα σημαντικότερα ποιήματά της, το οποίο περιλαμβάνεται στη μετάφραση του Βλαβιανού, είναι το «Αφού για τον θάνατο δεν μπορούσα να σταματήσω» (πρώτος στίχος). Η σύλληψη του ποιήματος (το ομιλούν υποκείμενο κάνει ένα ταξίδι με μια άμαξα με συνεπιβάτες τον θάνατο και την αθανασία) εξάπτει τη φαντασία του αναγνώστη και η ανάγνωσή του γεννά τις εξής απορίες. Γιατί η ομιλήτρια δεν μπορούσε να σταματήσει αυτή για τον θάνατο; Γιατί δέχτηκε να μπει σε μια άμαξα όπου μέσα βρισκόταν ο θάνατος; Το ότι βρίσκεται σε μια τέτοια άμαξα σημαίνει ότι έχει πεθάνει; Η άμαξα ηγαίνει αργά και περνάει διαδοχικά από ένα σχολείο, από κάποιους αγρούς, από τον ήλιο που δύει και στέκεται μπροστά σε ένα σπίτι το οποίο «έμοιαζε / Μ' εζόγκωμα στη Γη» και του οποίου μόνο η στέγη δεν βρίσκεται θαμμένη κάτω απ' το χώμα. Όλα δείχνουν πως η ομιλήτρια σε αυτό το ταξίδι βλέπει τις φάσεις της ζωής της από την παιδική ηλικία μέχρι τον τάφο. Το ποίημα κλείνει με μια αινιγματική στροφή: «Πέρασαν Αιώνες από τότε κι όμως / Μοιάζουν πιο κοντά σε σχέση με τη Μέρα / Που πρόσεξα πως των Αλόγων τα Κεφάλια / Ήταν προς την Αιωνιότητα στραμμένα». Εφόσον έχουν περάσει αιώνες από τη μέρα που επιβίβαστη στην άμαξα και παρ' όλα αυτά μιλάει στο παρόν του ποιήματος, πρέπει να υποθέσουμε ότι με κάποιο τρόπο είναι ακόμα ζωντανή. Είναι άραγε ζωντανή σωματικά ή μόνο με την ψυχή της; Επιπλέον, εφόσον η άμαξα κατευθύνεται προς την αιωνιότητα, το ταξίδι αυτό μάλλον δεν θα τελειώσει ποτέ. Η Ντίκινσον προφανώς πιστεύει ότι έχει κατακτήσει την υστεροφημία. Τέλος, το γιατί τη μέρα κατά την οποία η ομιλήτρια επιβίβαστη στην άμαξα μοιάζει (αλλά δεν είναι) πιο κοντά από τη μέρα που πρόσεξε ότι η άμαξα κατευθύνεται προς την αι-

Έμιλυ Ντίκινσον
Αυτό είναι το γράμμα μου στην Οικουμένη
160 Ποιήματα
Εισαγωγή - μετάφραση - σημειώσεις: Χάρης Βλαβιανός
Εκδόσεις Πατάκη
Σελ.: 490

Γράφει
ο Σπύρος Κορέλας *

ωνιότητα παραμένει μυστήριο. Ένα άλλο ποίημα της Ντίκινσον που περιλαμβάνεται στη μετάφραση του Βλαβιανού τραβάει το ενδιαφέρον του αναγνώστη καθώς τοί είναι ερμητικό. Πρόκειται για το ποίημα ο πρώτος στίχος του οποίου είναι ο ακόλουθος: «Να' αγοράσω δεν μπορώ προς πώληση δεν είναι». Το αντικείμενο στο οποίο αναφέρεται η ομιλήτρια δεν φανερωίνεται, με αποτέλεσμα ο αναγνώστης να καλείται ο ίδιος να μαντέψει την ταυτότητά του.

Το υπό εξέταση βιβλίο του Βλαβιανού περιέχει και την πρωτότυπη εκδοχή των ποιημάτων στα αγγλικά έτσι ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να κρίνει τις επιλογές του μεταφραστή, η μετάφραση του οποίου είναι πιστή και διατηρεί το ύφος του πρωτοτύπου και στις περισσότερες περιπτώσεις και την ομοιοκαταληξία. Εκτός από την πολυσελίδη εισαγωγή, το βιβλίο συνοδεύεται από σύντομη βιογραφία της ποιήτριας, από εκτενή βιβλιογραφία και από υποσημειώσεις κάτω από ορισμένα ποιήματα οι οποίες επεξηγούν τις εκάστοτε μεταφραστικές επιλογές. Η Ντίκινσον δεν είναι η πρώτη ποιήτρια με τη μετάφραση της οποίας καταπίνεται ο Βλαβιανός. Έχουν προηγηθεί, μεταξύ άλλων, ποιητές όπως ο Έλιοτ, ο Πάουντ, ο Μπλέικ, ο Κάμινγκς, ο Χέρμπερτ, η Κάρσον και, πρόσφατα, η Γκλουκ. Οι μεταφράσεις αυτές μαρτυρούν τις αισθητικές προτιμήσεις του Βλαβιανού, συνομιλούν με το ποιητικό του έργο και συνεισφέρουν στην εξοικείωση του ελληνικού αναγνωστικού κοινού με σημαντικές μορφές των γραμμάτων. Για τον λόγο αυτό η προσφορά του Βλαβιανού είναι πολύτιμη.

* Ο Σπύρος Κορέλας είναι ποιητής και μεταφραστής